

**Píseň:** EZ607 - Bůh je náš Pán a Král + **modlitba;** **Čtení:** Mk 13, 14-27

Milí přátelé,

minulý týden jsme začali apokalyptickou část Markova podání evangelia. Již víme, že slovo apokalypsa nemá nic společného s koncem světa - natožpak špatným. Řecké slovo  $\alpha\pi\omicron\kappa\alpha\lambda\upsilon\pi\sigma\iota\varsigma$  (apokalypsis) znamená odhalení, odkrytí, zjevení (něčeho).

Na posledním setkání jsme také rozkryli stejnou stavbu, jakou máme před očima dnes: Varování prolínající se s povzbuzením - a to vše odmítající konkrétní datum či snad podobu „konce světa“. Tak má vypadat kvalitní apokalyptický žánr!

### **Znesvěcující ohavnost**

Dnešní oddíly krásně ukáží, jak nutné je mít k biblickým (ale nejen) textům takřka vždy výklad - ať už v podání odborníka<sup>1</sup> (rabín, apoštol, teolog atd.) nebo alespoň kvalitní odborné literatury. Už ona „znesvěcující ohavnost“ (v. 14) totiž přímo vybízí lidskou fantazii k nejrůznějším děsivým, strašidelným a odporným obrazům nějakého netvora.

Markův záměr je však úplně jiný a velmi starozákonní. Ve Starém zákoně je slovem „ohavnost“ většinou označována modla<sup>2</sup> či služba jí vzdávaná - modloslužba (Dt 7, 25+26; Dt 27, 15; Iz 41, 24 atd.). V širším slova smyslu je pak ohavností (někdy přímo „ohavností před Hospodinem“ či „v očích Hospodinových“) takové jednání, které vyplývá z klanění se ohavnostem, tedy modlám (Dt 17, 2-5; 1Par 21, 6; Ez 16, 50 atd.).

Řecké  $\beta\delta\epsilon\lambda\upsilon\gamma\mu\alpha$  της ερημωσεως (bdelygma téš erémóseós; bdelygma = ohavnost, erémóseós = zničení) je sousloví znamenající „posvatný objekt působící znesvěcení“. Tedy to, co

<sup>1</sup> A klidně více než jednoho!

<sup>2</sup> Nejčastěji socha či soška, avšak také vztyčené kameny či kůly, staré stromy atd.

Starý zákon označuje jedním slovem „modla“. Marek tedy píše o vidění „modly“ na místě, kde stát nemá.

Pokud by někoho mátl, že „posvátný objekt“ může působit „znesvěcení“, pak si představme sochu Afrodité nebo indiánský totem v kostele. Posvátný předmět jiného náboženství je obvykle automaticky vnímán jako znesvěcující náboženství předcházející - prostorově i ideologicky.

Marek tedy pravděpodobně varuje před tím, co se v jeruzalémském chrámu (a i jinde!) běžně dělo v dobách, kdy byl Jeruzalém dobyt nepřátelskými mocnostmi. Např. Babylóňany či Římány. Tyto národy chrám nejen vyplenily (tedy zbavily všeho, co považovaly za cenné), ale také ho „znesvětily“ - daly najevo, že neporazily pouze lid, ale také božstvo, jež mělo tento lid chránit. Šlo o běžnou starověkou a středověkou praxi, která se děje dodnes - i vojáci tzv. Islámského státu boří památky v Palmýře i jinde<sup>3</sup>.

Ježíš tedy varuje před naprostým ovládnutím Judska jinou mocností. Tedy ve sféře také náboženské. Jako tomu bylo právě za babylónské nadvlády. Římané se židům do náboženství nepletli, protože přímou zkušeností zjistili, že si to židé líbit nenechají. Avšak my už víme, že Marek pravděpodobně sepsal své evangelium po r. 70, tedy po zboření Jeruzalémského chrámu. Tedy že byl, ačkoli odlišným, způsobem znesvěcen.

## Varování

Až tedy nadejde čas vystavení nežidovské modly v místě, kde být nemá, mají obyvatelé Judska uprchnout do hor. Kdo by byl na střeše, nemá sestupovat dolů a kdo je na poli, nemá se vracet domů.

Všechny tyto „rady“ spojuje představa pohybu. Kdo je v Judsku má utéct do hor - pohyb vzhůru, do oblastí „blíže k Bohu“, do oblastí těžko dostupných. Kdo by byl na střeše - a tedy již v úrovni nad nebezpečím - nemá sestupovat dolů (brání pohybu dolů, tedy doporučuje zůstat výše). A kdo je na poli, nemá se

---

<sup>3</sup> A většina těchto památek je náboženského druhu - sloupoví chrámů, jejich nádvoří atd.

vracet domů. Tedy směr pryč od domova, do vyhnanství (tak i útěk do hor).

Očividně nejde o konkrétní návod. Neboť neradí, co mám dělat, když budu na ulici? Když již budu v Judských horách? Na lodi u pobřeží? Jde o symbolický význam (jsme v apokalyptickém žánru!): Utéct pryč. Nevracet se. Vyrazit na cestu pryč do velmi nedostupných míst, kde je člověk blíže Bohu (hory).

Neboli: Ježíš nevyzývá k boji, válce, zápasu, násilí. Vyzývá k útěku.

„Běda těhotným a kojícím“ se věnuje těm nejzranitelnějším v lidské společnosti. Těhotné ženě se obvykle špatně utíká, kojící pak ještě hůře (srv. předchozí „rady“!). Navíc mají již vždy na mysli také dobro dítěte - ať už ještě nenarozeného nebo narozeného čerstvě. Což je činí ještě snadnější kořistí.

Nejde, samozřejmě, o prokletí žen v tomto stavu. Řecké slovo překládané jako „běda“ (ουαι - ouai) je zvolání ve smyslu „jak hrozné/děsivé“. Jako bychom řekli: Chudáci těhotné a kojící v těch dnech! Neboť ženy a zejména ženy těhotné či pečující o děti měly, právě pro svou extrémní zranitelnost, již v pravěké společnosti zvláštní privilegia ochrany. Jsou to tyto ženy, které „nastupují do záchranných člunů“ před všemi ostatními (i před ostatními ženami). Nebo by alespoň měli - ne vždy převládne nad instinktem přežít rozumnost a ohleduplnost.

Tak Ježíš varuje, že situace, o níž hovoří, bude prosta tohoto základního ochrannářského postoje vůči těm nejzranitelnějším ve společnosti. A tak prosta lidskosti.

Slovo o zimě je asi velmi srozumitelné: Vždy se hůře utíká a přežívá ve sněhu a mrazu. Vždy se hůře přežívá v době, kdy takřka nic neroste, většina zvířat se ukládá k zimnímu spánku a většinu dne je šero a tma. Avšak co je možná méně nápadné (a zřetelně to najdeme ve Mk 13, 32): Ježíš neříká, kdy to nastane. Ba dokonce ani nenaznačuje. Naopak naznačuje, že není pevně dáno ani roční období tohoto děsu a bídy. Jsme tedy stále v kvalitně zpracovaném apokalyptickém žánru - Marek se nesnažil popsat plán či návod nějaké situace. Hovoří obecně.

## Nepoznané soužení

A stejně i dál: „Přijde soužení, jaké nebylo nikdy předtím a nebude ani potom.“ (v. 19) Právě proto Marek píše takto (a Ježíš pravděpodobně velmi podobně hovořil - jen aramejsky), aby se nikdo nenamáhal vypočítávat a rozpoznávat „kdy to nastane“. Druhým důvodem pak je snaha o takovou mluvu, která je použitelná v různých situacích, které spojuje právě jejich hrůznost a děsivost. Copak tato slova platí pouze pro Makabejské povstání? Pouze na Židovskou válku, při níž byl zničen chrám? Pouze na pronásledování za Nerona? Za Domitiana? Pouze na první světovou válku? Pouze na druhou?

A nebo na všechny tyto i na mnohé další?

Příšerné situace se dějí. Nastávají období, při nichž by i většina společnosti raději nebyla a vůbec je nezažila. A, bohužel, je obvyklé, že soužení pozdější jsou horší než soužení dřívějších dnů i staletí<sup>4</sup>.

## Ale vše je v rukou Božích

Ale vše je v rukou Božích. Hospodin svým rozhodnutím zkrátil čas těchto hrůz. Ať už jde o epidemie, války, vzpoury či cokoli dalšího. Ba dokonce kdyby je Hospodin nezkrátil, nikdo by nemohl být spasen<sup>5</sup>. Jen málokdo obstojí tváří v tvář hrůzám, jichž je schopen právě člověk. A ještě méně lidí si dokáže zachovat čistý štít. A ještě méně víru v Hospodinovo vítězství.

Je to Hospodin, kdo přináší záchranu. Kdyby nebyl Bůh, nejsou války? Kdyby nebyl Bůh, jsou jenom války! Pořád a neustále. Je to právě Boží rozhodnutí, co zastavuje války, epidemie a další hrůzy. A ten dvacátý verš to říká moc pěkně, jak už to v apokalyptice bývá.

Samozřejmě ono „kvůli svým vyvoleným“ (v. 20) není myšleno tak, že by příčinou zkrácení byli nějakí cadikové -

---

<sup>4</sup> Srv. Počet obětí, chování během a důsledky první a druhé světové války. Nebo první světové války a husitských válek

<sup>5</sup> Srv. tradiční reformační sola gratia = pouhou milostí (jsme spaseni),

spravedliví lidé. Je to naopak: Protože Hospodin chce zachránit lidi (i nás!), tak zkracuje utrpení na snesitelné. Na utrpení, v němž lze obstát. První v řadě je Boží zkrácení lidských utrpení, pak teprve jsou mezi námi nějací „vyvolení“. Ne obráceně - srv. první polovinu dvacátého verše.

### **Pseudokristové**

A jsou to právě časy obrovského utrpení, v nichž se kdekdo vydává za Zachránce, Spasitele, Krista, Mesiáše. Ještě více než v časech klidu, míru. A prokazují se mocnými činy a triky a fígly a jasnými odpověďmi a charismaty a mnohými násleovníky ... ale jsou to všechno lžimesiášové. Doslova „pseudokristové“ a „pseudoproroci“ - řecké předponě *πσευδο* (*pseudo*) rozumíme velmi dobře, vždyť se dodnes používá po celém světě pro popis něčeho, co je jen „jako“ to či ono. Ale ve skutečnosti jde o podvod.

Nevěřte lidem, když budou mocně působit a říkat, že tenhle či tamta přece musí být spasitel a Kristus. Copak Kristus přišel do světa mocně? Nápadně a s efekty?

Proto je znovu a znovu hlavní radou: Mějte se na pozoru! (v 23) Nenechte se ošálit ani podvodníky ani vlastní hrůzou ani hrůzou vnějšího dění!

### **I to pomine...**

Stejně jako v Jobovi i zde čteme: Ale to vše, i kdyby to bylo sebehružnější, pomine. Zlo, utrpení, válka ani nic jiného nejsou věčné (v. 24). Věčné nejsou ani hvězdy, slunce a měsíc (jak moderně-vědecké!). Ba dokonce není na tomto světě žádná trvalá mocnost - ani ekonomika, sociologie, psychologie nebo náboženství.

I to vše pomine - a přijde Syn člověka (šifra pro Krista). Vše, co je kolem nás, pomine - jen Jediný je věčný. A jak poznáme, že přišel Kristus? Přijde s mocí a slávou. Ne s úžasnými triky a zázraky. Ale s mocí a slávou. A co udělá ten jediný pravý Kristus, tedy Pomazaný, tedy Mesiáš, tedy Zachránce? Shromáždí své

vyvolené. Podle toho poznáme, že přišel Kristus a ne jen rádo by Kristus.

Nepovede válku. Nerozdrtí politické ani jiné mocnosti. Nebude zabíjet a vraždit hříšníky. Nebude je pálit pekelným ohněm. Protože Kristus přichází, aby zachránil.

## Vyvolení

V časech míru naskakuje nad apokalyptickými texty takřka automaticky otázka: A kdo tedy je ten vyvolený (Mk 13, 20+22+27)? Sem to já? Vejdu se mezi ně? Jak to poznám?

Nepoznáme. Nevíme a nebudeme vědět, koho Hospodin protlačí uchem jehly. Třeba tam protlačí i všechny boháče! Co je u člověka nemožné, je u Boha možné (Mk 10, 27). Hospodin nevyvoluje výlučně - aby ukázal, koho ne. Hospodin vyvoluje právě proto, aby všichni lidé věděli, že Hospodin může vyvolit k záchraně. A že to velmi často dělá!

Budu já vyvolen? Nevím. Jsem já vyvolen? To vím ještě méně. Ale mohu věřit v to jediné nezbytné v mém životě: V Boží milost, která dokáže zachránit kohokoli si zamane.

## Závěr

Je škoda, že si musíme ty apokalyptické oddíly rozdělit, neb jsou velmi obsáhlé. Všem doporučuji si na příště ještě jednou pročíst celou třináctou kapitolu evangelia podle Marka, abyste měli před očima celek i této zvěsti.

Protože ani apokalypsa není o výlučnosti a odsouzení. Ale o vítězství dobra, milosti, lásky, pravdy a spravedlnosti - tedy Hospodina. Tedy Stvořitele světa, který chce promlouvat a podporovat i v tom všem děsivém, co lidé působí ve světě, ba dokonce sobě navzájem.

Příští oddíly to, co dnešní a předchozí pouze jemně naznačují, řeknou naplno.

**Rozhovor; Píseň:** EZ692 - De profundis + **Modlitba Páně**  
**Příště:** Mk 13, 28-37